

Fejlődés és kitartás: négy szimbólum rendszere a pusztai Szentélyben

A Tóra a világ teremtésével kezdődik. Ezek a hetekben azonban egy új teremtésről olvashatunk: a szentség teremtéséről.

A múlt héten megkaptuk a Szentély építésének parancsát, az eszközeit, és ezen a héten a kohé-
nok öltözékét is.

Egy kifejezés, ami feltűnően gyakran jelenik meg ezekben az olvasmányokban¹: *támid*, melynek jelentése: *állandó, örök*.

Több különböző téma kapcsán is áll: a színkenyér [*lechem pánim*] (25:30), a menóra lángjai [*nér támid*] (27:20), a napi kétszeri rendszeres áldozat [*korbán támid*] (29:38), és más, a főpap öltözetével kapcsolatos helyeken.

A Szentély felépülése után a Szentélybeli szolgálatról, áldozatokról fogunk tanulni Mózes 3. könyvében, és ott olvashatunk az oltár állandó tüzeréről is [*és támid*] (6:6), melynek állandóan

készenlétben kell állnia, még akkor is, amikor éppen nem mutatnak be semmilyen áldozatot. *Rási* a menóra lángjainak meggyújtása kapcsán megmagyarázza, hogy nem mind arany, ami fénylik. Egyáltalán nem minden állandó, amire a Tóra a *támid* szót használja:

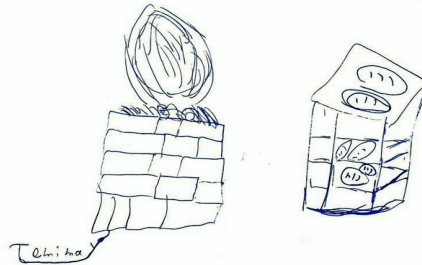
„Az, hogy minden este meggyújtották, már *támidnak* nevezhető. Ugyanúgy, ahogyan a mindennapi áldozatot is így nevezzük, pedig az is napról napra történt. [...] De a színkenyér kapcsán említett *támid szombattól szombatig tartott.*” (27:20)

Mindebből azt tanuljuk, hogy kétféle *támid* létezik, és a Tóra mindkettőt ugyanazzal a szóval illeti. Az egyik valóban állandó, szünet nélküli. Ilyen a színkenyér, valamint a később szereplő *állandó tűz [és támid]*, ami az oltáron égett. A másik azonban magyarul inkább a *rendszeres* szónak felel meg. Ilyen a menóra lángja és a mindennapi áldozat.

Láthatjuk, hogy a Szentélybeli állandóságból egyfajta rendszer rajzolódik ki. A valóban ál-

B^{oo}

Impresszum

Az *omek* szó jelentése: *mélység*. Elgondolkodtató, inspiráló, a tórai és rabbinikus irodalomból építkező témák, üzenetek, napjaink számára.

Kiadó: Bét Jehuda Közösség • **Székhely:** 1084, Budapest, Scheiber Sándor u. 2. • **Felelős kiadó-szerkesztő:** Szántó-Várnagy Binjomin • **Rajz:** Farnadi-Jeruzálmi Temima • **Terjesztés:** Vida Ákos • **Megjelenik** 150 példányban.

ISSN 3058-051X (Nyomtatott)

ISSN 3058-0609 (Online)

¹ További érdekesség, hogy más hetiszakaszokban ugyanezt a szót lényegesen ritkábban, szinte alig találhatjuk meg. Eszerint kijelenthetjük: ez a fogalom a Szentély-beli szolgálat lényege, esszenciális eleme.

landó tűz [és *támid*] állandó készenlétben volt, és ezen égett el – egyebek mellett – az állandónak nevezett, mindennapi áldozat is [korbán *támid*].

Láthatjuk, hogy a Szentélybeli állandóságból egyfajta rendszer rajzolódik ki. A valóban állandó tűz [és *támid*] állandó készenlétben volt, és ezen égett el – egyebek mellett – az állandónak nevezett, mindennapi áldozat is [korbán *támid*].

A másik kettő „állandóság” fordítva működött. Ugyanis az állandó tűznek [és *támid*] a menóra állandó lángját [né *támid*] feleltetnénk meg, míg a színkenyérnek az áldozatot. Ehhez képest azt találjuk, hogy éppen a színkenyér az, ami valóban állandó, és a menóra lángja az, ami időről-időre kialhat.

Mit szimbolizál ez a kétféle állandóság: a valóságos és a rendszeres?

Számos magyarázó tanítása szerint² mind a Szentély, mind az ember a világ „mikrokozmosza”. Így a Szentélyben történő *szolgálat* megfeleltethető az ember szolgálatának.

Hogyan szolgálhatjuk a Teremtőt? Hiszen Ő tökéletes, és nincsen szüksége semmire tőlünk!

Azáltal, ha fejlődünk, haladunk azon az úton, amit számunkra Ő kijelölt, ami számunkra a lelki növekedés természetes útja. Ennek pedig talán az egyik legfontosabb kulcseleme az *állandóság*.

Ez pedig kétféleképpen lehetséges: vagy úgy, ha beiktatunk az életünkbe olyan rendszeres tevékenységet, ami előrébb visz min-

ket. Ez felel meg az állandó áldozatnak és a menóra rendszeres meggyújtásának.

Vagy ha valóságos változást, tényleges állandóságot érünk el. Megváltoztatjuk saját magunkat, tulajdonságainkat, „lelki genetikai kódunkat” kijavítjuk. Ez felel meg a színkenyérnek és az oltár tűzének³.

Ez alapján érthető a négy *támid* kétféle állandósága: a menóra fénye és a mindennapi áldozat pontszerű, míg az oltár lángja és a színkenyér folyamatos.

Hogyan értelmezhető a másik dimenzió? Vagyis: miért van mindkét típusból további kettő?

Az oltár tüze állandóan készen áll arra, hogy az áldozatot elégesse. Ez megfeleltethető a *tettrekészségnek* [zrizut]. Az áldozat a saját életünkben minden olyan áldozat, amit mi hozunk: időnk, vagyunk, energiánk. Ez megmagyarázza az állandó tűz és állandó áldozat kapcsolatát.

A menóra és a színkenyér kapcsolata: a színkenyér különlegessége az, hogy az idő nagy részében leginkább csak *lát*ni lehet, de nem esznek belőle (a szombatot kivéve – ld. *Mózes* 3., 24:8-9). A menóra fénye szintén a *látást* segíti.

A színkenyér különlegessége tehát az, hogy látjuk, de nem esszük meg. Ez felel meg az ember szolgálatában a nehézségek elviselésének, *hosszantűrésnek*. Ez pedig éppen a *tettrekészség* ellenpólusa: néha a fejlődés abban nyilvánul meg, hogy mit teszünk, máskor pedig abban, hogy mit nem teszünk.

2 Pl. *Midrás Tanchuma* 3, *Smot Rábá* 33, *Málbim / Rimzé Hámiskán*.

3 Egy másik lehetséges magyarázat szerint megfeleltethetjük a kétféle állandóságot a nemrégiben tárgyalt *pozitív és negatív micváknak*. Pozitív micvákat nem lehetséges állandóan csinálni, hiszen az ember egyszerre csak egy dolgot tud cselekedni. Ezért ezek feleltethetőek meg a pontszerűen ismétlődő állandóságnak. A negatív micvák azonban tökéletesen állandósíthatóak, ha soha nem szegjük meg őket.

Sábát Záchor – emlékezzünk és küzdjünk Ámálék ellen

Már alig több mint egy hét, és itt a Purim. Bölcsseink ezt az időt választották arra, hogy teljesítsük az év – némelyek szerint egyetlen⁴ – olyan Tóraolvasását, mely tórai kötelezettségnek számít:

„Emlékezz arra, hogy mit tett veled Ámálék az úton, amikor kijöttetek Egyiptomból. Hogy megtámadott az úton, aki mögötted járt, mindenki, aki hátul volt és gyenge, és te fáradt és kimerült voltál, és nem félté Istent.

*És lesz, amikor Örökkévaló Istened békét hagy neked minden ellenségedtől körülötted, a földön, amit Örökkévaló Istened ad neked örökségként – **töröld el Ámálék emlékét az ég alól, ne feledd!**”*

(Mózes 5., 25:17-19)

Tehát nemcsak az a micva, hogy megemlékezünk arról, hogy mit tettek velünk, hanem az is, hogy aktívan fellépünk ez ellen:

„Meg van parancsolva, hogy kitöröljük Ámálék leszármazottját és eltávolítsuk az emlékét a világból, férfiakat és nőket, nagyokat és kicsiket.” (Széfer HáChinuch 604, ld. még Rámbám Széfer HáMicvot, Ászé 188)

Sokak számára igen nehéz ehhez a parancsolathoz viszonyulni.

Hiszen pontosan olyan típusú háborút ír elő számunkra Ámálék leszármazottja ellen, amelyet ő vívott ellenünk.

Ámálék kegyetlenül megtámadott minket, válogatás nélkül, igazságtalanul, és kizárólag származásunk miatt. Számos magyarázó éppen ezt a definiáló jellegzetességet hasz-

nálja arra, hogy beazonosítsa Ámálék leszármazottját napjainkban⁵.

Ezt az érvelést követve azt mondhatjuk, hogy Ámálék mai leszármazottai mindazok, akik a zsidó nép eltörlésére törekednek.

Sajnos – vagy talán éppen ellenkezőleg – mind a közelmúltban, mind a jelenben igaz az, hogy egyáltalán nem nehéz beazonosítani Ámálék szellemiségének kortárs örökösait. Hiszen mind a nációk, mind az iszlámisták teljes egyértelműséggel fejezik ki szándékukat, és a legkisebb mértékben sem rejtik véka alá.

Mire gondoljon, hogyan teljesítheti a micvát – a Tóraolvasáson túl – az, aki a fizikai harcokban nem vesz részt?

Logikusnak tűnik: mindazok, akik manapság az antiszemitizmus mint ideológia ellen harcolnak, ezáltal teljesítik a tórai micvát, hogy Ámálék emlékét eltöröljük.

Kulcsfontosságú azonban, hogy azok, akik ezt a harcot vívják, szem előtt tartsanak néhány tórai és racionális elvet.

A Purim napján felolvasott tórai szakasz is az Ámálék ellen vívott háborúval foglalkozik. Ott ezt olvassuk:

„És történt, hogy valahányszor Mózes fel-emelte a kezeit, Izrael diadalmaskodott. De amikor Mózes leengedte kezeit, Ámálék diadalmaskodott.

*Mózes kezei pedig nehezek voltak. Vettek egy követ, alátették, és ráült. Áháron és Chur pedig támogatták a kezét – egyik innen, másik onnan. **És a kezei stabilak [emuná] vol-***

⁴ Ld. Sulchán Áruch OC 685:7, Toszfo Berácho 13a „beláson”

tak, amíg a nap le nem ment.” (Mózes 2., 17:11-12)

Számos magyarázónak feltűnik a szokatlan fogalmazás: *vájhi jádáv emuná* [a kezei stabilak voltak]. Az *emuná* szó szerinti jelentése: *hit*. Hogyan kapcsolódik a *hit* az *Ámálék* ellen vívott harc sikeréhez?

Amikor *Ámálék* ellen küzdünk, akkor van a legtöbb hitre szükségünk. Nem szabad azt hinnünk, hogy *Ámálék* gyűlölete véletlen, vagy hogy a mi bölcsességünk az, ami a győzelmet meghozza. Hasonlóan hitre van szükségünk ahhoz is, hogy a küzdelemben kitartsunk, a sikerben és a Teremtő segítségében bízunk, és ne adjuk fel.

Időpontok Budapesten:

Gyertyagyújtás **péntek este:** 16:26 és 17:19 között.

Szombat kimenetele: 18:25.

A *Smá Jiszráelt* olvassuk el legkésőbb szombat reggel 9:02-ig.

A zsinagógában **péntek este** 17:30-tól tanulunk, 18:00-tól imádkozunk.

Szombat reggel 8:30-tól tanulunk, 9:00-tól imádkozunk.

Péntek esti vendégünk: *Mester Tamás*, a BZSH elnöke.

Ezúton is köszönjük a múlt heti beszélgetést *Villányi Benjámint* egyetemi tanársegédnek!

Purim a Bét Jehudában: március 13. csütörtök, 18:15. Megilá, zene, koktél, jó társaság!

Hétfő és csütörtök reggel 8:00-kor imádkozunk a *Rumbach utcai zsinagógában*.

Szerda reggel 7:30-kor imádkozunk a *Bét Jehuda zsinagógában*.

Szombat reggeli imák a Bét Jehuda zsinagógában március hónapban:

Március 8-án (**ezen a héten!**), *Tecáve* szombatján és

Március 22-én, *Vájákhél* szombatján 9:00-kor.

Sábát sálom! Gut sábesz!

Az OMEK MAGAZIN IV. évfolyam 20. számát

Winkler Miksa adományozta

**Singer Sámuelné
Blimele bát Szimche**

áldott emlékére.

Legyen a tanulásunk, inspirációnk a lelke felemelkedésére!

5 *Rámbám, Meláchim* 5:4 szerint már elvesztek, feltehetőleg miután Szánchériv asszír uralkodó összekeverte a népeket (ld. még *Berácht* 28a).